

**«ԻՆՏԵՐԱԿՏԻՎ ԿՐԹՈՒԹՅԱՆ
ԶԱՐԳԱՑՈՒՄ»
ՀԻՄՆԱԴՐԱՄ**

**ՀԵՐԹԱԿԱՆ ԱՏԵՍՏԱՎՈՐՄԱՆ ԵՆԹԱԿԱ
ՈՒՍՈՒՑԻՉՆԵՐԻ ՎԵՐԱՊԱՏՐԱՍՏՄԱՆ
ԴԱՍԸՆԹԱՑ 2022**

ՀԵՏԱԶՈՏԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔ

ԹԵՄԱ՝ ՈՒՍՈՒՑՉԻ ՀԱՄԱԳՈՐԾԱԿՑՈՒՄԸ ՍՈՎՈՐՈՂԻ ԾՆՈՂՆԵՐԻ ԿԱՄ
ՆՐԱՆՑ ՕՐԻՆԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՑԻՉՆԵՐԻ ՀԵՏ՝ ՍՈՎՈՐՈՂՆԵՐԻ ԿՐԹՈՒԹՅԱՆ
ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՄԱՆ ԵՎ ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԴԱՍՏԻԱՐԱԿՈՒԹՅԱՆ ՄԵԶ

ԱՌԱՐԿԱ՝ ՀԱՍԱՐԱԿԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ

ՀԵՂԻՆԱԿ՝ ՇՈՒՇԱՆԻԿ ԱՐՇԱԼՈՒՅՄԻ ՀՈՎՀԱՆՆԻՍՅԱՆ

ՄԱՐԶ՝ ՇԻՐԱԿ

ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹՅՈՒՆ՝ ՄԱՐԱԼԻԿԻ ԹԻՎ 1 ՄԻԶՆ ԴՊՐՈՑ ՊՈԱԿ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

Ներածություն.....	3
Գլուխ.1 ՈՒՍՈՒՑՉԻ ՀԱՄԱԳՈՐԾԱԿՑՈՒՄԸ ՍՈՎՈՐՈՂԻ ԾՆՈՂՆԵՐԻ ԿԱՄ ՆՐԱՆՑ ՕՐԻՆԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՑԻՉՆԵՐԻ ՀԵՏ՝ ՍՈՎՈՐՈՂՆԵՐԻ ԿՐԹՈՒԹՅԱՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՄԱՆ ԵՎ ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԴԱՍՏԻԱՐԱԿՈՒԹՅԱՆ ՄԵՋ	
1.1 Ուսուցիչ-ծնող համագործակցության դերը սովորողների կրթության ու դաստիարակության վրա.....	5
1.2 Ծնողական ժողովները՝ որպես սովորողների կրթության ու դաստիարակության վերջնարդյունքների հարթակ.....	18
1.3 Ուսուցիչ-ծնող համագործակցության այլընտրանքային եղանակները	17
Եզրակացություններ.....	19
Առաջարկություններ.....	21
Օգտագործված գրականության ցանկ.....	22

ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ

Ուսուցչի գործունեությունն ուղղված է անձնավորության ձևավորմանը և զարգացմանը, ինչն իրականացվում է ուսումնական գործընթացի ընթացքում: Ուսուցչի գերխնդիրն ու առաքելությունը մարդկային էության բացահայտումն է, հոգու կառուցումը: Հասարակության կողմից կրթական համակարգին ներկայացվող պետական պատվերը՝ ֆիզիկապես և հոգեբանորեն առողջ սերնդի ձևավորումն է, որի իրականացնողը հենց ուսուցիչն է:

Այս առումով անգնահատելի է ուսումնական գործընթացում սովորողի հետ տարվող ճիշտ ու համակողմանի աշխատանքը, որն անչափ կարևոր է անձի հետագա կենսագործունեության համար: Մի չնչին բացթողումը, մեթոդի կամ հնարի սխալ ընտրությունը կարող է բացասական ազդեցություն ունենալ սովորողի հոգեկերտվածքի, ընկալումների, առհասարակ բնականոն զարգացման վրա: Ուստի հնարավոր խնդրահարույց իրվիճակներից խուսափելու համար նպատակահարմար է, որ ուսուցիչը ավելի լավ ճանաչի սովորողներին, իմանա նրանց նախասիրությունները: Այս պարագայում շատ է կարևորվում ծնող-ուսուցիչ կապը: Առողջ համագործակցության արդյունքում, անշուշտ, հնարավոր է անցնում անցնել ուսումնական բոլոր մակարդակները ու բազում հմտություններով, նոր գիտելիքներով մտնել կյանքի հաջորդ շրջափուլ:

Մեծ է ուսուցչի՝ որպես կրթողի դաստիարակողի, ուղղորդողի, խրախուսողի դերը սովորողի առաջադիմության, մոտիվացիայի, աշխատունակության բարձրացման հարցում, սակայն ուսուցիչն ավելի վստահ ու գործուն է առաջ շարժվում, երբ սովորողի ծնողի կամ օրինական ներկայացուցչի հետ ունի ընդհանուր նպատակ: Այս առումով առանցքային է երկու սուբյեկտների առողջ համագործակցումը, խնդիրների միասնական վերհանումը, դրանց լուծումները փնտրելու ճանապարհին փոխգործակցությունը: Ստացվում է, որ երկու կողմերը այս գործընթացում փոխլրացնում են միմյանց՝

նպատակ ունենալով անցնցում ապահովել սովորողների՝ կրթություն ստանալու իրավունքը:

Հետազոտության թեմայի արդիականությունը: Սույն հետազոտության արդիականությունության համար հենքն է հանդիսանում սովորողի կրթության ու դաստիարակության իրավունքը և այդ իրավունքի իրացման ճանապարհին ծնող-ուսուցիչ առողջ համագործակցային հարաբերությունների հաստատումն այն համատեքստում, որ երկու կողմն էլ շահագրգիռ են, որ այդ իրավունքի իրացման գործընթացը լինի արգասաբեր, հաջողություններով ու հաղթանակներով լի:

Հետազոտության նպատակը: Ուսումնասիրել սովորողի ծնողի և ուսուցչական կազմի փոխհարաբերությունների ազդեցությունը սովորողների առաջադիմության և դաստիարակության առաջընթացի վրա:

Հետազոտության խնդիրները:

1. Սահմանել այն եղանակներն ու ձևերը, որոնց շրջանակներում թույլատրելի է և անհրաժեշտ, որպեսզի ծնողն ու ուսուցիչը, միմյանց փոխօգնելով ու փոխլրացնելով, նպաստեն, որ ուսումնական գործընթացում սովորողն ունենա գիտակցված մոտեցումներ, առաջադիմի, ունենա կրթական չափորոշիչների վերջնարդյունքներին համապատասխան գիտելիք, հմտություններ ու կարողություններ:
2. Կարևորել ծնող-դպրոց անքակտելի կապի շարունակականության անհրաժեշտությունը:
3. Ցույց տալ ծնող-ուսուցիչ կապի դրական ազդեցությունը սովորողների դաստիարակության, ուսումնառության, ընդհանուր զարգացման ու աշխարհաճանաչողության վրա:

**ԳԼՈՒԽ 1 ՈՒՍՈՒՑՉԻ ՀԱՄԱԳՈՐԾԱԿՑՈՒՄԸ ՍՈՎՈՐՈՂԻ ԾՆՈՂՆԵՐԻ
ԿԱՄ ՆՐԱՆՑ ՕՐԻՆԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՑԻՉՆԵՐԻ ՀԵՏ՝ ՍՈՎՈՐՈՂՆԵՐԻ
ԿՐԹՈՒԹՅԱՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՄԱՆ ԵՎ ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ
ԴԱՍՏԻԱՐԱԿՈՒԹՅԱՆ ՄԵԶ**

**1.1 Ուսուցիչ-ծնող համագործակցության դերը սովորողների կրթության ու
դաստիարակության վրա**

Յուրաքանչյուր ընտանիք ունի անհատական մոտեցում երեխայի կրթությանն ու դաստիարակության հարցում: Ընդհանուր հասարակության մեջ, սակայն, կան կոնկրետ մոտեցումներ. գնահատվում ու խրախուսվում է բարձր մարդկային արժեքներով, կիրթ ու կրթված անձնավորությունը: Մարդկային այս որակներն, անշուշտ, ապահովվում են առաջին հերթին ընտանիքում, ապա գործընթացը շարունակվում է հանրակրթական ուսումնական հաստատությունում:

Այս առումով դպրոցն ունի մեկ տեսակետ, որը փոփոխման ենթակա չէ և ամրագրված է ՀՀ հանրակրթության մասին օրենքում՝ «Հանրակրթության բնագավառում պետական քաղաքականության հենքն ազգային դպրոցն է, որի գլխավոր նպատակը համակողմանիորեն զարգացած, հայրենասիրության, պետականության և մարդասիրության ոգով դաստիարակված և մասնագիտական կողմնորոշում ունեցող անձի ձևավորումն է¹»: Կարող ենք պնդել, որ անկախ բոլոր հանգամանքներից, երեխան պետք է ստանա որակյալ ու բազմակողմանի կրթություն:

Ինչպես գիտենք, ուսումնական գործընթացի մասնակից են հավարվում սովորողը, սովորողի ծնողը կամ օրինական ներկայացուցիչը և ուսուցիչը: Վերջիններիս իրավունքներն ու պարտավորությունները սահմանված են օրենքով: Ուսուցչը ուսումնական գործընթացի հիմնական կազմակերպիչն ու իրականացնողն է, ով մեծագույն պատասխանատվություն է կրում սովորողի որակյալ կրթության, դաստիարակության, նրա մոտ արժեհամակազրգի ձևավորման համար: Սակայն այս տեղ շատ կարևոր է նաև սովորողի ծնողի կամ օրինական ներկայացուցչի պատասխանատու վերաբերմունքը կրթական գործընթացին, վերջինիս կողմից ուսուցչի

¹ www.arlis.am/documentview.aspx?docID=74345 ՀՀ Հանրակրթության մասին օրենք, հոդված 4, կետ 2:

հետ համագործակցելու, սովորողին վերահսկելու ու առաջնորդելու գործառույթը: Սովորողի կրթական կարիքների հետազոտման, նրա լավագույն որակների և հասկությունների բացահայտման ու զարգացման հարցերում դպրոցի և ընտանիքի փոխներգործության հիմքում պետք է դրված լինեն ընդհանուր հետաքրքրություններն ու նպատակները: Այդ փոխհարաբերությունների հիմքում պետք է դրվեն միմյանց նկատմամբ վստահության, փոխադարձ հարգանքի, փոխօգնության և օժանդակության, համբերատարության սկզբունքները:

Նման միջավայրի ապահովումը կարող է խթանել ուսուցիչի աշխատանքի արդյունավետությունը, քանի որ ծնողների հետ համատեղ ջանքերով կարելի է հասնել սովորողի՝ ինքնորոշման, ինքնակառավարման, խոչընդոտների ու դժվարությունների հաղթահարման համար անհրաժեշտ կարողունակությունների անցնցում ձևավորմանը: Սովորողին, ծնողներին և ուսուցիչներին պետք է միավորեն ընդհանուր մտահոգություններ, խնդիրներ, նպատակներ ու դրանց հասնելու լուծումներ, եղանակներ: «Սովորողի ծնողն իրավունք ունի համագործակցելու ուսումնական հաստատության մանկավարժական աշխատողների հետ իր երեխայի կրթության կազմակերպման հարցերով²»:

Դպրոցի և ընտանիքի համագործակցությունը երկարատև ու բարդ գործընթաց է, որի հիմքում պետք է դրված լինեն մի շարք սկզբունքներ, որոնց թվում են.

- Փոխադարձ հարգանքը ծնող-ուսուցիչ հարաբերություններում:
- Առողջ բարոյահոգեբանական միջավայրը:
- Ընդհանուր շահի շուրջ բանակցելու, ելքեր գտնելու կարողությունը:
- Արդյունավետ հետադարձ կապի մեխանիզմների գործարկումը:
- Մշտադիտարկումը:
- Մխալների ընդունումը, վերլուծություն, թերի կողմերի արձանագրումը:
- Ինքնանդրադարձ կատարելու կարողությունը:
- Հումանիստական մղումները:

---

² www.arlis.am/documentview.aspx?docID=74345 ՀՀ Հանրակրթության մասին օրենք, հոդված 28, կետ 2:

- Մեփական շահի ստորադասումը:
- Անձնային բարձր որակների դրսևորումը:

Այս երկու օղակների համագործակցությունը և փոխներգործությունը մանկավարժական գործընթացի բոլոր փուլերում պետք է կազմակերպվի պլանավորված ու համակարգված ձևով: Ծնողները և ուսուցիչները պատասխանատվություն են կրում միևնույն սովորողի կրթության ու դաստիարակության համար, հետևաբար դաստիարակությունն արդյունավետ կլինի, երբ վերջիններս մշտապես կապ պահեն միմյանց հետ, ձևավորվեն դաստիարակության գործընթացի միասնական նպատակներ, ձգտումներ ու հայացքներ, ինչպես նաև փորձեն համատեղ ուժերով մշակել դաստիարակչական մեխանիզմներն ու դրանց լուծման ուղիները: Ուսուցիչների և ընտանիքի փոխներգործության բնույթը պայմանավորող հանգամանքներից է ծնողների իմացական կարողությունները, հայացքներն ու դիրքորոշումները: Շատ կարևոր է նաև ծնողի կողմից ազնիվ ու անվերապահ մոտեցումն ուսուցչին, դպրոցին: Ուսուցիչների, ծնողների, սովորողների փոխգործակցությունը կարող է արդյունավետ լինել, եթե նշված սուբյեկտներն ստանձնեն փոխհամաձայնեցված աշխատանքի պատասխանատվություն, գործեն միասին, համատեղ ջանքերով պլանավորեն գործունեությունը և իրականացնեն արդյունքների համատեղ գնահատում³:

Երբ ծնողը ներգրավված է զավակի կրթության գործընթացում, աշակերտն ունի ավելի բարձր ակադեմիական առաջադիմություն, քննությունների և թեստերի ավելի լավ արդյունքներ: Այդ նույն ժամանակ բարելավվում է հաճախման ցուցանիշը, աշակերտի մոտ զարգանում են սոցիալական հմտությունները և նրա վարքը դրական է դառնում ինչպես տանը, այնպես էլ դպրոցում: Սրանք այն շատ կարևոր գործոններն են, որոնք ազդում են աշակերտի վրա ինչպես դպրոցում ուսանելիս, այնպես էլ ապագա մասնագիտական գործունեության ընթացքում⁴:

³ <https://aspu.am/website/images/files/Grigoryan%20Vahagn.pdf> Վ. Գրիգորյան, «Մանկավարժական կոլեկտիվի և համայնքի համագործակցության կազմակերպման ձևերը դպրոցում», Երևան, 2012, էջ 3:

⁴ http://kargiskola.ge/parent/pdf/PE_GUIDE_Armenian.pdf Ծնողների ներգրավվածությունը, Թբիլիսի, 2015, էջ 3:

Ուսումնական գործընթացին ծնողների ներգրավվածությունը մեծապես կարող է պայմանավորել սովորողների հաջողությունը: Անկախ ընտանիքի սոցիալ-տնտեսական կարգավիճակից, ծնողի կրթության աստիճանից՝ վերջինիս ներգրավվածությունը սովորողի կրթության գործընթացին անփոխարինելի կարելի է համարել սովորողի զարգացման վրա թողած ազդեցության առումով: Այն սովորողները, ում ծնողներն ավելի բաց են համագործակցության համար, հաճախակի են հետաքրքրվում իրենց երեխաների վարքով ու առաջադիմությամբ, ավելի են մոտիվացվում: Արդյունքում, նրանք դառնում են ավելի պատասխանատու, բարձրանում է աշխատունակության մակարդակը և ունենում են հաջողություններ:

Անշուշտ, ծնողների ներգրավվածությունը դպրոցի, դասարանի սովորողի դպրոցական կյանքին դրական է անդրադառնում նաև կրթական հաստատության վրա: Ուսումնական գործընթացում ծնողների ակտիվությունը նպաստում է վերջիններիս հետ բարեկամական հարաբերությունների հաստատմանը՝ ստեղծելով բարոյահոգեբանական կայուն միջավայր:

Երբ խոսում ենք ծնող-երեխա հարաբերությունների մասին, պետք է հասկանանք, որ ծնողները երեխաների նկատմամբ ունեն իշխանության բոլոր տեսակները՝ ֆիզիկական ուժ, սեր, լիազորություններ և սոցիալական տարբերություն, որոնք կարող են օգտագործել այս կամ այն կերպ: Ծնողները կարող են նպաստել երեխաների զարգացմանը կամ կարող են բռնությամբ վնասել նրանց: Ծնողների կամ լիազորություններ ունեցող մարդկանց կողմից առավել հաճախ օգտագործվող բռնության դրսևորումներից են ֆիզիկական և հոգեբանական պատիժները: Դա սովորեցնում է երեխաներին, որ բռնությունը արդարացված է, քանի որ մեծահասակները այն օգտագործում են, երբ իրենք խնդիրներ են ստեղծում նրանց համար: Այսպիսով, դաստիարակման և ֆիզիկական ու հոգեբանական պատիժի միջև տարբերությունը նույնն է, ինչ իշխանության օգտագործման և ուժի չարաշահման միջև եղած տարբերությունը⁵:

---

⁵ https://resourcecentre.savethechildren.net/pdf/manual_for_positive_disciplining_opt_opt.pdf/ Դրական ծնողավարման ձեռնարկ, Երեխաների դեմ բռնության կանխարգելում, Երևան, 2011, էջ 16:

Կարող ենք ասել, որ ծնողի հետ տարվող կառուցողական բացատրական աշխատանքն ուսուցչի կողմից, կարող է նպաստել ընտանիքում կոնֆլիկտային իրավիճակների բացառմանը: Այս հարցը նույնպես պետք էլինի ուսուցչի աշխատանքի կարևորագույն բաղադրիչներից: Ուսուցչի կողմից ծնողների հետ մանկավարժական գրույցները, նրանց դժվար իրավիճակներում ուղղորդելը կարևոր նախապայման է, որպեսզի ընտանիքում ևս երեխայի դաստիարակության ընթացքը լինի ի նպաստ երեխայի: Հաճախ ծնողները դժվարանում են հարմարվել հատկապես դեռահասության շրջանում երեխայի վարքային փոփոխությունների և բախվում են լրջագույ խնդիրների: Այտեղ է, որ ուսուցչի, դասուղեկի, դպրոցի հոգեբանի ու սոցիալական մանկավարժի օգնությունը, մանկավարժական խորհրդատվությունն անհրաժեշտություն է, որպեսզի ծնողը հեշտ հաղթահարի դժվարությունները:

Կարելի է պնդել , որ իր մեծագույն ներդրումն է ունենում նաև «Հասարակագիտություն» առարկայի ուսուցիչը: Չպետք է մոռանալ, որ ուսուցման ու դաստիարակության հետ զուգահեռ ուսուցչի գերխնդիրն է, որ սովորողը բնականոն կերպով ինտեգրվի հասարակություն, դառնա նրա լիիրավ անդամը, չունենա վախեր, բարդույթներ, իսկ հասարակագիտության դասաժամին սովորողն ավելի է խորացնում իր գիտելիքները մարդու, մարդկային հասարակության ու արժեքների, ընտանիքի, հասարակության մեջ մարդու դերի ու գործառույթների մասին: Փաստորեն, այս ուսումնական առարկան օգնում է սովորողին ճանաչել ինքն իրեն, իր իրավունքները, պարտականություններն ու պահանջմունքները, ինչն անչափ կարևոր է արտաքին աշխարհի, ընտանիքի անդամների ու դասընկերների հետ առողջ հարաբերություններ հաստատելու տեսանկյունից:

Այսուհանդերձ, փաստենք, որ ծնող- ուսուցիչ համագործակցության շրջանակներում ևս հնարավոր են կոնֆլիկտներ, անհամաձայնություններ, որոնք կարող են վնաս բերել բուն ուսումնական գործընթացին, մտցնել լարվածություն: Ուստի շատ կարևոր է երկուստեք պահպանել բարեվարքության կանենները, լսել խնդիրն ու բերել հիմնավոր փաստարկներ, չառաջնորդվել բացառապես սեփական շահով:

Ծնողները պետք է հնարավորինս հանդուրժող լինել, հասկանան, որ ուսուցչի կողմից սովորողի նկատմամբ պատժի կիրառումն անգամ իրականացվում է օրենքով սահմանված գարգով, և դա նույնպես կատարվում է ի շահ սովորողի: Փաստենք, որ ամենաթողությունը ծնում է անպատժելիություն, և ուսուցիչը չի կարող անընդհատ աչք փակել սովորողի վատ պահվածքի, ծայրահեղ բացասական արարքների վրա: Այստեղ ծնողը որևէ կերպ չպետք է բացառապես պաշտպանի երեխայի շահերը, հարկավոր է բանակցել, վեր հանել խնդիրը, արատը և լուծել ու կանխարգելել այն համատեղ: Չափազանց կարևոր է օբյեկտիվորեն դիտարկել կոնֆլիկտային: Հնարավոր չէ ոչնչացնել ուսուցչի հեղինակությունը երեխայի մոտ և միևնույն ժամանակ խոսել հարգանքի ու բարեվարքության մասին: Սա ծնողների կողմից անթույլատրելի սխալ է: Երեխան պետք է իրեն պաշտպանված զգա թե՛ դասարանում, թե տանը: Իսկ ուսուցչի հետ լարված հարաբերությունները միմյայն կարող են սրել իրավիճակն ու բացասական ազդեցություն ունենալ սովորողի առաջադիմության ու աշխատունակության վրա:

Այսպիսով, վստահաբար կարող ենք ասել, որ կրթայան համակարգում ավելի լավ արդյունքների հասնելու, սովորողների կրթության ու դաստիարակության համար նպաստավոր պայմաններ ստեղծելու համար դպրոցը և ուսուցիչը պետք է հետաքրքրված լինեն ծնողների հետ ակտիվ համագործակցմամբ: Իսկ ծնողները, առաջնային համարելով սեփական երեխայի որակյալ կրթությունը, պետք է մշտապես համագործակեն դպրոցի մանկավարժական աշխատողների, այլ սովորողների ծնողների հետ:

1.2 Ծնողական ժողովները՝ որպես սովորողների կրթության ու դաստիարակության վերջնարդյունքների ամփոփման հարթակ

Ծնողների հետ մշտական կապի մեջ լինելու, հնարավոր խնդիրները, դասարանում առկա կազմակերպչական հարցերը քննարկելու համար դասարանի ղեկավարը սահմանված կարգի համաձայն պետք է անցկացնի ծնողների հետ ընդհանրական հանդիպումներ՝ ծնողական ժողովներ: Սա այն հարթակն է, որտեղ թե՛ ուսուցիչը, թե՛ սովորողի ծնողը՝ հայրը, մայրը, օրինական ներկայացուցիչը, ունեն հնարավորություն ուղիղ հաղորդակցման: Ծնողական ժողովը ծնողների հետ աշխատանքի հիմնական ձևն է, որի միջոցով լուծվում են դասարանական ժողովների ժամանակ առաջացած խնդիրները, քննարկվում են սովորողների հնարավոր վարքային, կրթական և այլ բնույթի հարցերը: Ժողովի ժամանակ էական նշանակություն ունի ուսուցիչների շփման ոճն ու նպատակը: Ժողովի ընթացքն արձանագրվում է, ըստ անհրաժեշտության՝ կարելի է կազմակերպել արտահերթ ծնողական ժողովներ:

Ուսուցիչը նախ և առաջ ծնողի համար ներկայացնում է առկա խնդիրը կամ իրավիճակը, խոսում դրա հնարավոր դրական ու բացասական ենթատեքստի ու զարգացման հնարավոր սցենարների, հետևանքների մասին: Այստեղ կարևոր է ծնողական համայնքի արձագանքը՝ հետադարձ կապ ստեղծելու կարողությունը: Շատ կարևոր է, որ ծնողն ընդունի և՛ դրական և՛ բացասական կամ քննադատողական դիտարկումները: Շատ հաճախ՝ վերջին դիտարկումների պարագայում, ծնողները ցուցաբերում են անհավասարակշիռ ու պաշտպանողական վարքագիծ:

Մինչդեռ, շատ կարևոր է արձանագրել խնդիրը, դնել այն քննարկման, որպեսզի դրան հետևի լուծումներ գտնելու հնարավոր հիմնախնդիրներն ու բացթողումները շտկելու փուլը: Կարևոր է, որ ծնողն այս պարագայում լինի հավասարակշռված, հասկանա խնդրի բուն էությունը, դրանից բխող հետևանքներն ու հնարավոր վտանգները: Այս առումով անկյունաքարային է ուսուցչի մոտեցումը: Բացառապես քաղաքավարի, մանկավարժական էթիկայի կանոնների պահպանմանմամբ պետք է տեղի ունենա ուսուցիչ-ծնողական համայնք շփումն ու համագործակցությունը:

Լարվածությունը, կոնֆլիկտների անկառավարելիությունը, անշուշտ, այս գործընթացում տեղ չունեն: Կողմերը երկուստեք պետք է գիտակցեն, որ քննարկումն ու բացասական կողմերի մատնանշումն ուղղված է ոչ թե իրենց իրավունքների կամ արժանապատվության ոտնահարմանը, այլև հիմնախնդրի բարձրաձայնմանն ու հնարավոր լուծումներ գտնելուն: Ծնողական ժողովների ընթացքում կատարած արձանագրումների և խնդիրների բարձրաձայնման հատվածում կարող են ներկա գտնվել նաև այլ ուսուցիչներ, սոց. մանկավարժներ, հոգեբաններ: Այսպես քննարկումն ավելի արդյունավետ և կառուցողական բնույթ կարող է կրել:

Ծնողական համայնքի հետ իրականացվող հանդիպումների՝ ժողովների ժամանակ ուսուցչի դերը չի սահմանափակվում բացառապես խնդիրների վերհանմամբ: Շատ կարևոր է նաև սովորողների ծնողների համար խորհրդատվությունների կազմակերպումը: Այս առումով ուսուցիչը կարող օգտագործել մի շարք գործիքներ, որպեսզի ծնողների համար ապահովի մի շարք նեղ մասնագիտական կարողունակություններ, որոնք բնորոշ են մանկավարժական աշխատողներին, սակայն շատ կարևոր են նաև ծնողների՝ որպես երեխայի դաստիարակման առաջնային օղակի համար: Կարելի է կիրառել S2S գործիքներ, որպեսզի ասելիքն ավելի պարզ ու հասանելի դառնա:

Պատկերացնենք մի իրավիճակ, երբ դասարանում սովորում է ներառական կարիքներով աշակերտ, իսկ ծնողական համայնքում կա տարակարծություն. մի մասը բացասաբար է վերաբերվում այդ հանգամանքին: Ուսուցչի միայն խոսքը բավարար չի լինի ծնողների դժգոհ հատվածին հակառակ համոզմունքին բերելու, ուստի ուսուցիչը կարող է նախօրոք պատրաստել ճանաչողական տեսասահիկ, որի օգնությամբ ծնողները կձանթթանան ներառական համարվող անձանց հիմնական առանձնահատկություններին, օրենքով սահմանված նրանց իրավունքներին: Կարծում ենք այս եղանակով, առանց ավելորդ լարվածության, կարելի է գտնել ընդհանուր եզրեր խնդրո առարկայի շուրջ:

Խնդրահարույց հարցերի քննարկման ժամանակ կարևոր է լսել բոլոր կողմերին, հենվել առավել կենսափորձ ունեցող ծնողների կենսափորձի, ծնողական կոմիտեի անդամների կարծիքների վրա:

Դասղեկի վարքագծի կանոնները ծնողական ժողովի ընթացքում խիստ կարևոր են: Խոսքի, ինտոնացիայի, ժեստերի և այլ միջոցների օգնությամբ հարկավոր է ծնողներին հաղորդել հարգանք, փորձել հասկանալ ու ճիշտ որոշել այն խնդիրները, որոնք առավել անհանգստացնում են նրանց: Խոսել ծնողների հետ հարկավոր է հանգիստ և բարեհամբույր: Կարևոր է, որ բոլոր սովորողների ծնողները ժողովից գնան հավատով լցված դեպի իրենց երեխան: Ծնողական ժողովի ընթացքում համատեղ աշխատանքի արդյունքը պետք է լինի այն, որ ծնողները դառնան ավելի վստահ այն բանում, որ իրենց երեխաների դաստիարակության հարցում կարող են հենվել ուսուցչի և դպրոցի մյուս մանկավարժական աշխատողների աջակցության և օգնության վրա: Կարող ենք վստահաբար ասել, որ ուսուցիչի մոտեցումներից շատ բան է կախված: Ուսուցիչը սովորողների, նրանց ծնողներին հետ ճիշտ համագործակցության արդյունքում կարող է նրանց մեջ ձևավորել բարձր արժեքներ, ընտանեկան ջերմ մթնոլորտ:

Նշենք, որ դպրոցում գործում է նաև «Ծնողական խորհուրդ»: Հանրակրթական դպրոցի ծնողական խորհուրդը կազմավորվում է դասարանների ծնողական խորհուրդների նախագահներից: Ծնողական խորհրդի նախագահը ընտրվում է փակ քվեարկությամբ, ձայների պարզ մեծամասնությամբ: Ծնողական խորհրդի նախագահը մանկավարժական խորհրդի անդամ է⁶: Հանրակրթական դպրոցի ծնողական խորհուրդը՝

1. հանրակրթական դպրոցի խորհրդի ձևավորման կարգի պահանջներին համապատասխան, իր կազմից առաջադրում է խորհրդի անդամության թեկնածուներ: Գրանցված թեկնածուներից ընտրված են համարվում փակ քվեարկությամբ առավել ձայն հավաքած երկու թեկնածուները:

---

⁶ <https://www.arlis.am/documentview.aspx?docid=59769> ՀՀ կառավարության որոշում, կետ 96:

2. հանրակրթական դպրոցի տնօրենի կամ մանկավարժական խորհրդի քննարկմանը ներկայացնում է սովորողների ուսումնադաստիարակչական աշխատանքի բարելավման, մանկավարժների խրախուսման, իրենց պարտականությունների մեջ թերացող մանկավարժներին պատասխանատվության ենթարկելու վերաբերյալ առաջարկություններ.
3. մասնակցում է հանրակրթական դպրոցի վճարովի ծառայությունների կազմակերպման, պայմանագրերի կնքման և արտաբյուջետային միջոցների տնօրինման աշխատանքներին.
4. աջակցում է հանրակրթական դպրոցին դժվար դաստիարակվող սովորողների դաստիարակության, սոցիալական աջակցության կազմակերպմանը.
5. լսում է տնօրենի հաղորդումը հանրակրթական դպրոցի գործունեության վիճակի ու հեռանկարային ծրագրերի մասին, ստանում ծնողներին հետաքրքրող հարցերի պարզաբանումներ.
6. հանրակրթական դպրոցի և ծնողների միջև ամրապնդում է կապերը, մանկավարժական աշխատողների և ծնողների կողմից երեխաների դաստիարակության հարցերում ձևավորում է միասնական պահանջներ.
7. ներգրավում է ծնողներին սովորողների արտադպրոցական և արտադասարանական աշխատանքներում.
8. օգնում է հանրակրթական դպրոցին սովորողների հիմնական պարտադիր կրթությունն իրականացնելու գործընթացում.
9. մասնակցում է սովորողների ուսուցման ու դաստիարակության համար անհրաժեշտ պայմանների ստեղծմանը, աջակցում է հանրակրթական դպրոցի ուսումնանյութական բազայի հարստացմանը՝ այդ գործում ներգրավելով հովանավորների.
10. մասնակցում է ծնողագուրկ և սոցիալապես անապահով երեխաներին նյութական օգնություն ցույց տալու գործին.

11. աջակցում է արձակուրդների ժամանակ սովորողների հանգստի և ժամանցի կազմակերպմանը.
12. ապահովում է երեխայի իրավունքների պաշտպանությունը հանրակրթական դպրոցում.
13. ապահովում է ծնողներին տեղեկատվությամբ, կազմակերպում սեմինարներ, խորհրդատվություններ.
14. ծնողներին ծանոթացնում է իրենց իրավունքներին, պարտականություններին և Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրությամբ սահմանված պատասխանատվության մասին⁷:

Ծնողական ժողովներին անդրադառնալով՝ խոսենք նաև ուսումնական հաստատության սոցիալական մանկավարժի հույժ կարևոր գործառույթներից: Սոցիալական մանկավարժը, համագործակցելով բազմամասնագիտական խմբի մյուս մասնագետների հետ, ուսումնասիրում է սովորողների կյանքի պայմանները, ընտանիքի առանձնահատկությունները, ընտանեկան փոխհարաբերությունների ազդեցությունը սովորողի վրա, նրանց սոցիալական միջավայրը, շփումները, հետաքրքրությունները, հաղորդակցման դժվարությունները, սոցիալական միջավայրում հարմարման և պաշտպանվածության մակարդակը, դուրս է բերում կարիքները և դրանց համապատասխան կազմում է միջամտության պլան, որը ներառում է կարիքների բավարարմանն ուղղված միջոցառումները, ժամկետները, պատասխանատուները⁸:

Հաճախ խնդիրը ոչ թե դպրոցի կամ այլ սովորողների հետ հարաբերությունների մեջ է նկատվում, այլ ծնող-երեխա փոխհարաբերություններում: Այստեղ ևս դպրոցն ունի իր անելիքը: Ծնող-երեխա կոնֆլիկտային իրավիճակների դեպքում ուսուցիչն ու հեգեթանը աշխատանք են տանելու ծնողների հետ, և այդ աշխատանքի գլխավոր նպատակը ծնողների կողմից երեխայի պրոբլեմի, նրա անհատականության օբյեկտիվ ընկալումն է, երեխայի հետ հաղորդակցման ընթացքում իր դաստիարակչական մարտավարության, ինչպես նաև կրթական գործընթացի այլ մասնակիցների հետ

⁷ Նույն տեղում, կետ 101:

⁸ <https://www.arlis.am/documentview.aspx?docid=72808> ՀՀ կառավարության որոշում:

համագործակցության որոշումն է: Ընտանիքին ցուցաբերվող աջակցության մեջ կարևոր է ծնողների և մանկավարժների գործողությունների համաձայնեցվածությունը: Ցանկալի է, որ դժվար երեխան իր ժամանակի յուրաքանչյուր պահին գտնվի որևէ կողմի պատասխանատվության գոտում: Այս ջանքերը անհրաժեշտ են, քանի որ նույնիսկ մեկ «պրոբլեմային» երեխան կարող է էական ազդեցություն թողնել դպրոցի այլ երեխաների վրա⁹:

Այսպիսով, եկանք այն համոզմունքին, որ ուսուցիչներն ու ծնողները ունեն ընդհանուր նպատակներ և առանց նրանց համագործակցության երեխայի կյանքը լիարժեք չէ: Դպրոցը սովորողին տալիս է գիտական գիտելիքներ, դաստիարակում է, զարգացնում է մի շարք կարողունակություններ: Ընտանիքն էլ իր հերթին ապահովում է կյանքի պրակտիկ փորձը: Ընտանիքում ձևավորվում և մշակվում են մարդկանց կարեկցելու, հարգելու, գնահատելու կարողությունները: Անձի ներդաշնակ զարգացման համար այս բոլոր որակներն էլ խիստ անհրաժեշտ են:

---

⁹ <http://gspi.am/media/journal/2014n1b/20.pdf> Ա. Մ. Զադոյան, «Խորհրդատվության դաստիարակչական դերը սովորողների պահվածքի ձևավորման գործում», ՇՊՀ, գիտական հոդված, 2014, էջ 190:

1.3 Ուսուցիչ-ծնող համագործակցության այլընտրանքային եղանակները

Հաճախ ծնողական ժողովների ժամանակ շատ խնդիրներ չեն բարձրաձայնվում, դրանք կարող են լինել բազմաբնույթ և վերաբերվել կոնկրետ սովորողի կամ մի քանի սովորողներին: Նմանօրինակ դեպքերում, հաշվի առնելով մանկավարժական էթիկան, ուսուցիչը շրջանցում է հիմնախնդիրը՝ ընտրելով ծնողի հետ հաղորդակցվելու ու բանակցելու այլ եղանակներ: Կարելի է անհատական որևէ ծնողի հրավիրել դպրոց ու մտերմիկ գրույց վարել իր երեխայի բացասական վարքի կամ արարքի մասին: Այս եղանակն ավելի նպատակահարմար է ծնողի համար, քանի որ մյուս ծնողների ներկայությամբ տեղին չէ բարձրաձայնել սովորողի վատ կամ ծայրահեղ վատ արարքը:

Մանկավարժական համակողմանի խորհրդատվությունները հիմնականում կրում են անհատական բնույթ: Դրա անհրաժեշտությունը ծագում է այն ժամանակ, երբ իրավիճակը դառնում է ծայրահեղ, ու պահանջվում է արտակարգ օգնություն: Այս փուլում գլխավոր խնդիրը ոչ միայն մանկավարժական տեղեկատվությամբ ընտանիքն ապահովելն է, այլև ծնողներին հուզական աջակցություն ցույց տալը: Ամփոփելով վերոհիշյալը, նշենք, որ մանկավարժական խորհրդատվությունը կարող է ապահովել դպրոցում մանկավարժական հանրույթի միասնական աշխատանքի իրականացումը, դպրոց-ընտանիք համագործակցության ձևավորումը և երեխայի անհատական զարգացման համար օպտիմալ պայմանների ստեղծումը:

Կրթական բարեփոխումների արդի փուլում մանկավարժական խորհրդատվությունը՝ որպես նորարարություն, կարող է դրական տեղաշարժեր առաջացնել ոչ միայն առանձին վերցրած մանկավարժների մասնագիտական գործունեության, աշակերտների վարքի ձևավորման, շտկողական մանկավարժության մեջ, այլև ավելի ընդհանուր ձևով կարող է նպաստել կրթական գործընթացի արդյունավետության բարձրացմանը:

Տեխնոլոգիաները մեծ հնարավորություններ են տալիս ծնողներին արագորեն տեղեկատվություն ստանալ: Այս եղանակով նույնպես կարելի է բանակցել ծնողի հետ, խոսել խնդրի մասին ու միասին լուծումներ գտնել:

Որևէ պարագայում թույլատրելի չէ իրավիճակի լարումն ու սրացումը: Ամեն բան պետք է կանոնակարգվի օրենքով ու մարդկային բարձր արժեքներին համապատասխան: Ճիշտ ու կառուցողական ծնողական ժողովները, ծնողի, ընտանիքի հետ կատարած անհատական աշխատանքը թույլ կտա կառուցել բացառապես բարիդրացիական ու բարեկամական մթնելոբոս, որտեղ ամեն կողմ ունի իր գործառույթները, պարտականություններն ու սպասումները:

Սովորողի կայացման, արժեհամակարգի ձևավորման համար մեծագույն վտանգ է ներկայացնում ծնողական անտարբերությունը: Այս տեսակետից ևս իր կարևորագույն դերակատարումն ունի մանկավարժական խորհրդատվությունը: Վերը նշած պարագայում շատ կարևոր է ուսումնական հաստատության հոգեբանի աշխատանքը: Հանրակրթական ուսումնական հաստատության հոգեբանը հոգեբանական խորհրդատվությամբ աջակցում է ծնողներին (կամ նրանց օրինական ներկայացուցիչներին), մանկավարժներին և կրթական գործընթացի այլ մասնակիցներին սովորողների զարգացման, ուսուցման և դաստիարակության հարցերում, ինչպես նաև տալիս է անհրաժեշտ տեղեկատվություն երեխայի զարգացման համար լիարժեք պայմանների (այդ թվում՝ առանձնահատուկ) ստեղծման վերաբերյալ¹⁰: Մշտադիտարկման արդյունքում խնդիրներ նկատելու պարագայում ուսուցիչը, սոց. մանկավարժը կարող են տնայց իրականացնել՝ պարզելու սովորողի խնդիրները:

Այսպիսով, կարող ենք վերահաստատել այն պնդումը, որ ուսուցչի համագործակցումը սովորողի ծնողների կամ նրանց օրինական ներկայացուցիչների հետ սովորողի կրթության կազմակերպման ու դաստիարակության մեջ ունի առանցքային նշանակություն, քանի որ լավ ու գիտակից սերունդ ունենալը թե՛ դպրոցի, թե՛ ընտանիքի համատեղ ջանքերի արգասիքն է:

---

¹⁰ <https://www.arlis.am/documentview.aspx?docid=72808> ՀՀ կառավարության որոշում:

ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆ

Այսպիսով, հիմք ընդունելով հետազոտության ընթացքում կատարած մեր պնդումները՝ կատարենք մի քանի արձանագրումներ.

- Ուսուցիչն առանցքային դերակատարում ունի սովորողների կրթության ու դաստիարակության գործընթացում սովորողի ծնողին կամ օրինական ներկայացուցչին ներգրավելու առումով:
- Ուսուցիչն ուսումնական գործընթացի արդյունավետ իրականացման համար պետք է համագործակցային հարաբերություններ ստեղծի սովորողների, վերջինիս ծնողի կամ օրինական ներկայացուցիչների, այլ մանկավարժական աշխատողների հետ:
- Ուսուցիչը՝ որպես ուսումնական գործընթացի հիմնական կազմակերպիչ և պատասխանատու, զարգացնում է սովորողների ակտիվությունը, ինքնուրույնությունը, նախաձեռնողականությունը՝ սորտորեն համագործակցելով սովորողի ծնողի կամ օրինական ներկայացուցիչների հետ:
- Ուսուցիչը, սովորողի ծնողը կամ օրինական ներկայացուցիչը սովորողների կրթության ու դաստիարակության հարցում պետք է ունենան միասնական պահանջներ ուն նպատակներ:
- Ուսուցիչը սովորողի ծնողի կամ օրինական ներկայացուցիչների համար պետք է ապահովի մանկավարժական-լուսավորչական խորհրդատվություն՝ նպատակ ունենալով զարգացնել նրանց մանկավարժական գիտելիքները:
- Ուսուցիչը պարտավոր է սովորողի զարգացման ընթացքի վերաբերյալ տեղեկություն տալ սովորողի ծնողին կամ օրինական ներկայացուցիչներին՝ ակնկալելով նրանցից հետադարձ կապ:
- Ուսուցիչն ու սովորողի ծնողը կամ օրինական ներկայացուցիչը պետք է սովորողի ուսուցման և դաստիարակության գործընթացների վերաբերյալ որոշումներ ընդունեն համատեղ:

- Ուսուցիչը պետք է սահմանված կարգով իրականացնի ծնողական ժողովներ՝ նպատակ ունենալով քննարկել առկա խնդիրներն ու դրանց լուծում տալ համատեղ աշխատանքի արդյունքում:
- Դպրոց-ընտանիք համագործաբցության առանցքում պետք է դրվեն բացառապես սովորողի շահերը:
- Հասարակագիտությունն առարկան նույնպես մեծապես կարող է օգնել սովորողներին ծնողների, ուսուցիչների ու դասընկերների հետ առողջ ու բարեկամական հարաբերություններ հաստատելու համար, ուստի այս առումով ուսուցիչը պետք է գիտակցի իր վրա դրված պարտականության այդ մասը ևս՝ փորձելով հաճախ սովորողներին առաջարկելով իրավիճակային խնդիրներ:

ԱՌԱՋԱՐԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Ուսումնասիրության արդիականության հիմնան վրա հանդես գանք առաջարկություններով:

Հաշվի առնելով նոր ժամանակների մարտահրավերները, կրթական համակարգի պահանջներն ու սովորողների՝ ամենօրյա ռեժիմով փոփոխվող հետաքրքրություններն ու պահանջմունքները՝ կարծում ենք, որ ուսումնական գործընթացի արդյունավետ իրականացման համար սովորողի ծնողը կամ օրինական ներկայացուցիչը պետք է հնարավորություն ստանա էլ ավելի շատ տեղեկություններ ունենալու այն մասին, թե ինչով է զբաղվում իր երեխան դպրոցում, արտադասարանական կամ արտադպրոցական միջոցառումների ժամանակ, ինչ հետաքրքրություններ ու նախասիրություններ ունի:

Այս ամենն անհրաժեշտ է նրա համար, որ հնարավոր լինի կանխել հնարավոր բացասական սցենարները: Գաղտնիք չէ, որ դեռահասության տարիքի սովորողները հաճախ են ունենում բազմապիսի խնդիրներ, համացանցի հասանելիության պատճառով կարող են ունենալ նաև կիբեռխնդիրներ, որոնք ևս բավականին վտանգավոր են: Այս տեսանկյունից կարևոր ենք համարում սովորողների վարքի կամ ուսումնառության ամենաչնչին խնդրի դեպքում անգամ իրազեկել ծնողին: Ավելի նպատակահարմար է, որ ուսուցիչը տեղյակ պահի ծնողին, միասին քննարկեն ու լուծեն հարցը: Այսպիսով, թե՛ ծնողը, թե՛ ուսուցիչը վստահ կլինեն, որ իրավիճակն իրենց վերահսկողության տիրույթում է:

Կարծում ենք սույն հետազոտության ընթացքում արված արձանագրումները մեծապես կօգնեն մեզ՝ ուսուցիչներին, կառուցողական ու բարձր որակի հարաբերություններ ստեղծել սովորողի ծնողների հետ՝ հաշվի առնելով, որ երկու կողմի նպատակն ու խնդիրը մեկն է՝ արժանի սերունդ ունենալը:

ՕԳՏԱԳՈՐԾՎԱԾ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՑԱՆԿ

1. www.arlis.am/documentview.aspx?docID=74345 ՀՀ Հանրակրթության մասին օրենք:
2. <https://www.arlis.am/documentview.aspx?docid=59769> ՀՀ կառավարության որոշում:
3. <https://www.arlis.am/documentview.aspx?docid=72808> ՀՀ կառավարության որոշում:
4. <https://aspu.am/website/images/files/Grigoryan%20Vahagn.pdf> Վ. Գրիգորյան, «Մանկավարժական կոլեկտիվի և համայնքի համագործակցության կազմակերպման ձևերը դպրոցում», Երևան, 2012:
5. http://kargiskola.ge/parent/pdf/PE_GUIDE_Armenian.pdf Ծնողների ներգրավվածությունը, Թբիլիսի, 2015:
6. https://resourcecentre.savethechildren.net/pdf/manual_for_positive_disciplining_opt_opt.pdf/ Դրական ծնողավարման ձեռնարկ, Երեխաների դեմ բռնության կանխարգելում, Երևան, 2011:
7. <http://gspi.am/media/journal/2014n1b/20.pdf> Ա. Մ. Զադոյան, «Խորհրդատվության դաստիարակչական դերը սովորողների պահվածքի ձևավորման գործում», ՇՊՀ, գիտական հոդված, 2014: